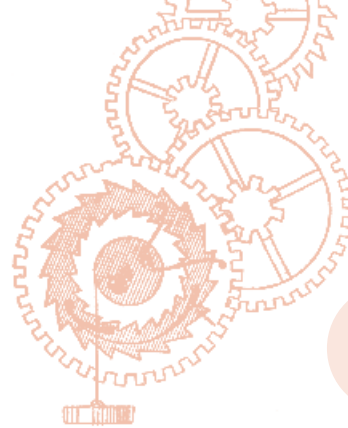

Lemoiz eta Superphénix gelditu!

**NAGORE
IRAZUSTABARRENA
URANGA**

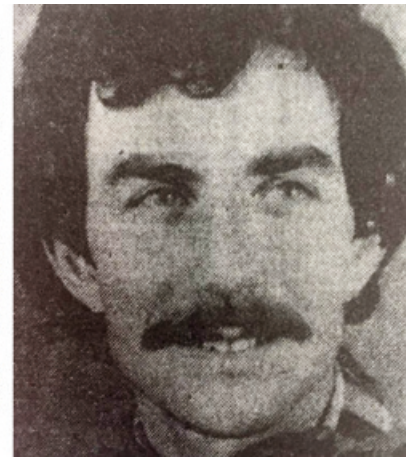
Bilbo, 1977ko uztailaren 14a. 200.000 pertsona bildu ziren Lemoizeko zentral nuklearraren proiektua geldiarazi zezaten eskatzeko. Manifestazioa baimenduta zegoen eta ez zen inolako gorabeherarik izan. Gaueko bederatzietan, manifestazioaren burua Zabalburura iritsi zenean, oraindik milaka batzuk mugitzeke zeuden abiapuntuan. Antolatzaleek testu bat irakurri zuten Lemoizeko lanak berehala gelditzeko, Tuteran zentral bat egiteko baimena ukatzeko eta euskal kostalde nuklearraren proiektua bertan behera uzteko eskatuz.

Bilbokoa ez zen kasu bakana, mugimendu antinuklearra pil-pilean baitzegoen Europan, baina han bildutako jendetzari eta kontsentsu sozialari esker, Lemoizko zentralaren aurkako mugimendua erreferente bihurtu zen. Urtebete lehenago Europako mugimendu antinuklearraren mugarri nagusia Frantziako Isèren zegoen, Creys-Malvilleko Superphénix zentrolean. Haren lekukoa hartu zuen Lemoizek.

Pierre Messmer lehen ministroak 1974an aurkeztu zuen Superphénix proiektua, “munduko super-erreaktore ahaltsuena”. 1976an jarri zuten martxan Creys-Malvillen eta uda hartan bertan 20.000 lagun inguru bildu ziren zentrala geldiarazi zezaten. Hurrengo udan askoz ere jende gehiago bilduko zen. Bilboko manifestazioaren arrakastak hauspotuta, aste pare bat geroago, 1977ko uztailaren

Ezkerrean, manifestazio antinuklear jendetsua Bilbon, 1977ko uztailaren. Eskuinean, Vital Michalon, bi aste geroago Frantziako manifestazio antinuklear batean poliziak hildako ekologista.

31n, Europa osotik joandako 60.000 lagun bildu ziren Nazioarteko Martxa Antinuklearrean. Baina agerraldia ez zegoen baimenduta. Frantziako Gobernuak zentralera hurbiltzea debekatu zien herritarrei eta 5.000 CRS bidali zituen agindua bete zezaten. Poliziak gogor eraso zituen manifestariak, besteak beste, granadak erabiliz. Ehunka lagun zauritu zituzten, eta granada horietako baten eztandak birrikak leherrarazi zizkion Vital Michalon 31 urteko fisika irakasleari. Poliziaren lehen txostenaren arabera, bihotzekoak jota hil zen.

Creys-Malvilleko zentrala ez zuten geldiarazi: 1997a arte egon zen martxan.

Eta Vital Michalonon gorpuari egindako autopsiak benetako kausa agerian utzi arren, justizia administrazioak kasua artxibatu zuen inolako erantzukizunik eskatu gabe.

Gurean, bi urte geroago, José Martínez Salas guardia zibilak Gladys del Estal ekologista tiroz hil zuen Tuteran, nuklearraren aurkako ekitaldi batean. Hura epaitu zuten, baina gutxieneko zigorra ezarri zioten eta ez dirudi kartzelan zapaldu zuenik ere. Gainera, handik hilabete batzuetara Guardia Zibilararen Merituaren gurutzea eman zioten, eta hamar urte geroago meritu mitarraren beste domina bat. ●

BENGT OLOF ÅRADSSON

Bikingoak eta klima aldaketaren kezka

Rök harria Ostergötland-en dago, Suedia hegoaldean, eta munduko idazkun erruniko handiena da: 2,5 metro daude ikusgai eta beste metro bat lurtean gordeta. IX. mendeko testua ez dago osorik eta, gainera, hainbat idazkera nahasten ditu. Horregatik, ez da garbi irakurtzea lortu. Orain arte uste zen gertaera heroikoak jasotzen zituela, baina Suediako hiru unibertsitateko ikerlariek beste interpretazio bat

dute: bikingoak beldur ziren klima hoztuko zela. VI. mendeko hondamen klimatikoa memoria kolektiboan iltzaturik zegoen, eta hiru mende geroago, eguzki ekaitz baten, eklipse baten eta udako ezohiko tenperatura hotzen ondoren, uste zuten berriro hotzak, goseak eta heriotzak hartuko zituela: *Fimbulwinter* –munduaren amaieraren seinalea, mitologia eskandinaviarrean– zetorrela. ●